

REGLAREA PREDĂRII ÎN BAZA STILULUI DE ÎNVĂȚARE AL STUDENȚILOR**Svetlana SEMIONOV***Catedra Științe ale Educației*

L'article examine les résultats d'une étude empirique qui démontre que a) la population étudiante du milieu académique universitaire est dominée par toute une palette de styles d'enseignement. b) Le style personnel d'enseignement des étudiants est une «structure flexible» et subit des mutations pendant la période de l'étude universitaire. Le dialogue et la collaboration constructive entre le professeur et l'étudiant sont des conditions pédagogiques et des méthodes spécifiques propres à faciliter l'instruction compte tenu des styles d'enseignement.

Motivație. Preocuparea pentru stilul preferențial de învățare al studenților se asociază nevoii acestora de a reuși în formarea profesională universitară „confrunțați” fiind cu gradul sporit de autonomie și independență ce li se atribuie în noul context educațional. Opiniile cercetătorilor din domeniul psihopedagogiei subscriu acestui demers.

Profesorul I.Neașu de la Universitatea din București subliniază în acest sens: „Populația studentescă din mediul academic universitar este dominată de o varietate de stiluri de învățare, fiecare exprimând nivelul de dezvoltare al subiectului și reflectându-se în conduita sa de cunoaștere/învățare specifică, și care poate funcționa eficient dacă această realitate educațională este conștientizată atât de cadrele didactice, cât și de studenți” [4, p.32].

Iar Glenn-Cowan, expert în domeniu, demonstrează pe cale experimentală că *stilul de învățare* este una din cele mai importante resurse pentru a face față mediului academic [2]. Exprimând diferențele individuale stabile în maniera de a învăța, stilul afectează ritmurile și calitatea studiului academic și, mai ales, determină opțiunea pentru o strategie sau alta de cunoaștere – ca mod propriu și personal de a aborda o situație de învățare. *Stilurile au o valoare strategică* în sensul că stiluri diferite generează ipoteze de acțiune diferite, sugerează proceduri de învățare diferite. De exemplu, unul și același stil lasă posibilitatea de a se opera cu mai multe strategii, ceea ce creează posibilități sporite de adaptare la sarcina de învățare dată.

Din această perspectivă, cercetătorul P. Wyman [10] consideră că pentru a facilita învățarea universitară studenții trebuie ajutați să *cunoască preferințele specifice stilului personal de învățare, să conștientizeze care stil de învățare creează cea mai eficientă cale de a înțelege și de a ține minte ceea ce aleg și decid să învețe*. Iar recunoașterea, înțelegerea și acceptarea acestor diferențe în modul de a învăța al studenților de către profesori necesită utilizarea unei mari varietăți de metode, procedee, materiale didactice de prezentare a noilor conținuturi. Accentul cade pe contribuția cadrelor didactice la „a-i învăța pe studenți cum să învețe”, sincronizând procesul educațional nevoilor, intereselor, calităților personale, aspirațiilor, stilului preferențial de învățare al studenților. Toate acestea pot avea efecte deosebite asupra intervenției în scopul optimizării învățării.

Cadrul de examinare

Cel mai frecvent, stilul de învățare a fost abordat în legătură cu stilul cognitiv. Unii autori chiar afirmă că termenii *stil cognitiv* și *stil de învățare* sunt interșanjabili. Astfel, Woolfolk [9] și Child [1] opinează că „*educatorii preferă, în general, termenul stil de învățare și includ multe feluri de diferențe individuale în el. Psihologii preferă termenul stil cognitiv și se limitează la a discuta doar diferențele în ce privește căile prin care oamenii procesează informația*”. Cercetătoarea română V.Negovan nu este de acord cu această opinie, deoarece „*învățarea este o activitate complexă care integrează abilități și strategii cognitive alături de multe alte componente și, prin urmare, se produce într-un stil specific, diferit de stilul cognitiv*” [5, p.240].

Stilurile de învățare au un înțeles mai larg decât stilurile cognitive, în sensul că ele includ pe lângă funcționarea cognitivă și preferințe generale pentru diverse tipuri de situații de învățare. Ele includ nu numai elemente cognitive, ci și elemente afective și psihomotorii, structurate în mod specific la nivelul subiectului, inclusiv anumite caracteristici ale instruirii și seturi de prescripții instrucționale care însoțesc realizarea efectivă a învățării.

O sinteză a cercetărilor recente preocupate de problematica stilurilor de învățare reliefează o varietate de accepțiuni ale acestui fenomen controversat (Tab.1).

Tabelul 1

Accepțiuni ale conceptului *stil de învățare*

Autorul	Accepțiuni ale conceptului „stil de învățare”
Kolb, 1984	<i>Stilul de învățare</i> desemnează căile concrete prin care individual se ajunge la schimbări de comportament prin intermediul experienței trăite, al reflecției, experimentului și conceptualizării. <i>Stilul de învățare</i> implică o coerență, o constanță a strategiilor, studentul adoptând o manieră particulară de a învăța, independent de caracteristicile specifice sarcinilor de învățare. Stilul specific unui anume student se aplică, în general, mai multor situații, fiind stabil pe o perioadă mai lungă de timp, stabilizată devenind o notă distinctă a acestor stiluri.
Glenn-Cowan, 1995	<i>Stilul de învățare</i> este una dintre cele mai importante resurse pentru a face față mediului academic și reprezintă: <ul style="list-style-type: none"> • modul în care este abordată sarcina de învățare; • strategiile activate pentru îndeplinirea sarcinii de învățare; • ceea ce este stabil în modul de abordare a sarcinilor de învățare; • ceea ce este caracteristic individului atunci când învață.
Keefe și Laguis, 1989	<i>Stilul de învățare</i> este o combinație de caracteristici cognitive, afective și alți factori psihici, care servesc drept indicatori relativ stabili ai felului în care elevul/studentul percepe, interacționează și răspunde la mediul de învățare (...). Bazele sale sunt legate de structura și organizarea neuronală, de dezvoltarea personalității și de experiențele de învățare acasă, la școală și în societate.
Meirieu, 1993	<i>Stilul personal de conducere a învățării</i> (S.P.P.A) este un mod de reprezentare a activității cognitive a subiectului pornind de la instrumentele furnizate de învățarea sistemică. Stilul personal de control a activităților de învățare desemnează maniera în care persoana percepe, stochează și comunică informația. (...) Concordanța dintre sistemul de pilotaj al învățării (S.P.P.A) elevului/studentului și sistemul de pilotaj (S.P.P.A) al cadrului didactic garantează eficiența învățării în situația didactică.
Child, 1997	<i>Stilul de studiu</i> face parte din predispozițiile cognitive cu care elevul/studentul abordează sarcina de învățare și este o modalitate proprie prin care individul încearcă să se adapteze în procesul învățării (...), tactici și strategii de abordare a studiului.
Negovan, 2007	<i>Stilul de învățare</i> se referă la organizarea și controlul strategiilor de învățare și achiziției de cunoștințe și este configurat de particularitățile cognitive, afective și de personalitate ale celui care învață.
Linckman (2000)	<i>Stilul de învățare</i> exprimă perspectiva modului diferit în care indivizii receptează informația din ambient și o transmit de la simțuri la creier. „...Oamenii învață în moduri diferite. Pentru a recepta informații din lumea exterioară, implicăm toate simțurile noastre; totuși, în timp, mulți indivizi își dezvoltă unul dintre simțuri într-o măsură mai mare și constată că le este mai ușor să mizeze pe el pentru a învăța lucruri noi. Astfel se dezvoltă o preferință pentru un anumit stil de a învăța. Dacă dorim să învățăm ceva rapid, materialul respectiv trebuie să ne fie prezentat către creier pe calea optimă – <i>stilul personal de învățare</i> . Iar atunci când se predă într-un mod care nu corespunde stilului propriu de a învăța, e posibil ca “elevii/studentii să aibă nevoie de mai mult timp pentru a învăța, să depună eforturi nesoldate cu randament și chiar să înregistreze eșecuri” [3, pp.23, 28].

Din punct de vedere pedagogic, stilurile de învățare sunt recunoașterea faptului că oamenii învață diferit. Cei mai mulți autori în domeniu sunt de acord că stilurile de învățare reflectă următoarele preferințe pentru învățare și studiu, cu direcțiile lor de manifestare:

- 1) preferințe pentru momentul de timp când se învață cel mai bine: ziua/noaptea;
- 2) preferințe cu privire la modul de utilizare a timpului în rezolvarea sarcinii: unitar (cu concentrarea pe o singură activitate în unitate de timp)/secvențial (cu varierea sarcinilor în timp, cu pauze între sarcini);
- 3) preferințe pentru instanța care coordonează învățarea: gândirea/afectivitatea;

4) preferințe estetice: nevoi estetice înalte (grija pentru locul de studiu, nevoia de ordine, confort etc.)/nevoi estetice joase (lipsa de preocupare pentru aparențe și mediul ambiant);

5) preferințe tactile: nevoia de a manipula lucrurile, de a acționa în timpul învățării (a scrie, a concretiza în ceva informația)/absența nevoii de a acționa în timpul învățării;

6) preferința pentru relațiile cu grupul (introversiune/extraversiune): preferința pentru activitate solitară/preferința pentru lucrul în grup;

7) preferințe în legătură cu atitudinea față de evenimente (relativismul): relativism redus (tendența de a vedea și a judeca lucrurile în termeni stricți (bun sau rău)/relativism ridicat (tendența de a vedea și judeca lucrurile în termeni relativi, de a accepta opinii diferite și de a agreea schimbările survenite în desfășurarea evenimentelor);

8) preferințe în legătură cu raționamentul: deductiv (cu orientare inițial spre ideile principale ale sarcinii, apoi spre detaliile ei)/inductiv (cu orientare spre particular, apoi spre general);

9) preferințe în legătură cu modalitatea senzorială activată în receptarea și codificarea informațiilor: vizuală/auditivă/tactil-chinestezică (n.n.) [2].

Pornind de la acest registru de viziuni și opinii concurente, în literatura psihopedagogică aferentă problematicii stilului de învățare găsim operaționalizate mai multe tipologii/modele ale stilului preferențial personal de cunoaștere/studiu/învățare. Facem trimitere la cele mai frecvent aplicate domeniului educațional.

A) Un aport unanim recunoscut la conceptualizarea stilurilor de învățare ale adulților (studenții aderă la această categorie) și ulterior valorificat practic l-a avut David Kolb. Teoria lui Kolb și inventarul stilurilor de învățare elaborat de el (Learning Style Inventory) își au fundamentele științifice în lucrările lui Kurt Lewin, John Dewey, Jean Piaget și Carl Jung.

Modelul dezvoltat de Kolb se bazează pe teoria învățării experiențiale care descrie procesul de învățare ca un ciclu. Modelul se focusează pe felul în care oamenii *percep și prelucrează informația*. Percepțiile și procesarea informațională influențează procesul de învățare și sunt buni indicatori ai preferințelor de învățare, chiar dacă uneori acestea pot varia în funcție de situație. Învățarea este concepută ca un proces ce decurge în patru etape, iar stilul de învățare este preferința pentru două etape “vecine”. Fiecare preferință este alcătuită dintr-o dimensiune bipolară – *conceptualizarea abstractă versus experiența concretă și experimentarea activă versus observarea reflexivă*. În această bază se diferențiază patru stiluri de învățare:

1) *stilul convergent* – conceptualizare abstractă și experimentare activă;

2) *stilul divergent* – experiență concretă și observare reflexivă;

3) *stilul asimilator* – conceptualizare abstractă și observare reflexivă;

4) *stilul acomodator* – experiență concretă și experimentare activă.

B) Peter Honey și Alan Mumford, savanți britanici, specialiști în domeniul managementului dezvoltării și învățării, cercetând studiile lui Kolb, au dezvoltat propria teorie a stilurilor de învățare. Preferința oamenilor pentru un anumit stil de învățare a fost examinată prin intermediul unui chestionar elaborat de Honey și Mumford (1992). Autorii au identificat că persoanele în timpul învățării/instruirii manifestă comportamente diferite pe care le-au grupat în patru stiluri distincte: *activul, reflexivul, teoreticul și pragmaticul*. Astfel:

1. *Activul* preferă să acționeze și este bine echipat pentru a experimenta (experimentare);

2. *Reflexivul* preferă să studieze date și este bine echipat pentru a revedea, a trece în revistă, a analiza (analizatorul);

3. *Teoreticul* are nevoie să ordoneze, să aranjeze pentru a ajunge la răspunsuri, soluții și este bine echipat pentru a face concluzii, sinteze (generalizatorul, sintetizatorul);

4. *Pragmaticului* îi plac lucrurile practice și este bine dotat pentru a planifica (planificatorul).

Honey și Mumford, la fel ca și în cazul altor cercetători, menționează că învățarea are loc prin intermediul tuturor acestor patru tipuri de experiență de învățare, una dintre ele însă rămânând preferențială. O descriere a fiecărui stil în parte, din perspectiva caracteristicilor definitorii, este prezentată de Pasaniuc (2002).

C) R. Lincksman [3] abordează stilul de învățare din perspectiva modului diferit în care indivizii receptează informația din ambianță și o transmit de la simțuri la creier (Tab.1).

Modelul operaționalizat de R.Lincksman este susținut de un Chestionar de evaluare a preferinței personale pentru un anumit stil de învățare [3, p.13-16] și are la bază două dimensiuni ale personalității celui care învață. Prima, *componenta genetică implicată*, sau cum se exprimă autorul - perspectiva modului diferit în care indivizii *receptează informația din ambianță și o transmit de la simțuri la creier*. Conform acestei teorii,

sunt diferențiate patru stiluri de învățare principale: **auditiv, vizual, tactil și chinestezi** (*practic*, cum le combină pe ultimele două alți cercetători). Și a doua componentă, *emisfera cerebrală activată predominant în învățare*, în baza căreia se diferențiază două stiluri: *stilul global* (dominanța dreaptă) și *stilul analitic sau secvențial* (dominanța stângă). Prin combinația lor, R Linckman identifică:

- 1) elevi/studenți vizuali de emisfera stângă și elevi /studenți vizuali de emisfera dreaptă;
- 2) elevi/studenți auditivi de emisfera stângă și elevi /studenți auditivi de emisfera dreaptă;
- 3) elevi/studenți tactili de emisfera stângă și elevi /studenți tactili de emisfera dreaptă;
- 4) elevi/studenți chinestezi de emisfera stângă și elevi /studenți chinestezi de emisfera dreaptă.

N.B. Preferințele subiectului în legătură cu modalitatea senzorială activată în receptarea și codificarea informațiilor a fost pusă la baza unor instrumente de examinare a stilului de învățare utilizate pe larg în arealul românesc. De exemplu, *Chestionarul referitor la stilurile preferențiale de învățare* poate fi găsit: www.e-joy.ro - *Ce stil de învățare te caracterizează?*; www.intime.ro - *Cunoașterea caracteristicilor elevilor*; www.ldbride.net - *Learning Styles Explained*. Instrumentul are la bază concepția împărtășită de mai mulți cercetători ai domeniului [3, 8]: receptarea informației *din și despre ambient*, inclusiv a informației necesare pentru studiu și învățare și transmiterea ei la creier, implică toate simțurile (vizual, auditiv, tactil, chinestezi etc.); unele persoane mizează pe unele simțuri mai mult decât pe altele; în dependență de organul senzorial prevalent în receptarea informației diferențiem stilurile de învățare: *vizual, auditiv, tactil și chinestezi* (*practic* - cum sunt combinate ultimele două în respectivul chestionar).

E de menționat faptul că valoarea diagnostică și prognostică a instrumentelor de identificare, evaluare, măsurare a dimensiunilor stilului de învățare în privința eficienței și productivității învățării este discutată pe larg în literatura de specialitate. Deși uneori li se contestă validitatea și fidelitatea, teoreticienii și practicienii învățării recurg frecvent la aceste instrumente, iar rezultatele obținute prin utilizarea lor conduc la concluzii pertinente domeniului învățării. O apreciere semnificativă, în acest sens, aparține experților Sadler-Smith și Riding (1999) care subliniază:

- majoritatea schemelor privind stilurile diferite identificate vor conține preferințe măsurabile;
- dimensiunile stilului de învățare sunt reprezentate prin scale ce pun în evidență manifestări slabe, moderate și extreme ale acestuia;
- profilurile stilului de învățare sunt doar *tendințe, înclinații* și indivizii într-o perioadă sau alta ar putea demonstra caracteristici opuse;
- un anumit stil de învățare preferat de individ nu este nici bun, nici rău, este doar un indicator al unui anumit fel preferat de a face lucrurile;
- stilul de învățare preferat de individ poate deveni subiect pentru experiențele educative ale celui care învață și pentru "confortul acestuia" [5].

Studiul experimental

Pornind de la această realitate teoretică, s-a procedat la verificarea experimentală a distribuției stilurilor de învățare în populația studentescă și a evoluției pe parcursul învățării academice. Opțiunile concrete ale cercetării au constat în a demonstra că: (1) populația studentescă din mediul academic universitar este dominată de o varietate de stiluri de învățare, doar că acestea nu se manifestă în formă pură, ci se conturează într-un profil stilistic preferențial de învățare; (2) stilul personal de învățare al studenților este o „structură flexibilă” și suportă modificări pe parcursul studiului universitar. În cercetare au fost implicați studenți (anul I și anul III) ai Facultății de Psihologie și Științe ale Educației.

Pentru a identifica stilul de învățare al respondenților s-a administrat *Chestionarul referitor la stilurile preferențiale de învățare* (procedură realizată de studenta anului III Balan Tatiana). Respectiva metodă diferențiază stilurile de învățare în baza modalității senzoriale implicate în receptarea și procesarea informației. În baza ei se diferențiază 3 stiluri de învățare: **vizual, auditiv, practic** (*tactil-chinestezi*).

Prelucrarea datelor recoltate empiric și interpretarea lor a generat o serie de concluzii valoroase pentru actuala cercetare. Prezentăm și comentăm câteva dintre acestea.

A. Din perspectiva distribuției stilurilor de învățare pe întregul eșantion a fost identificată următoarea reprezentare (Fig.1).

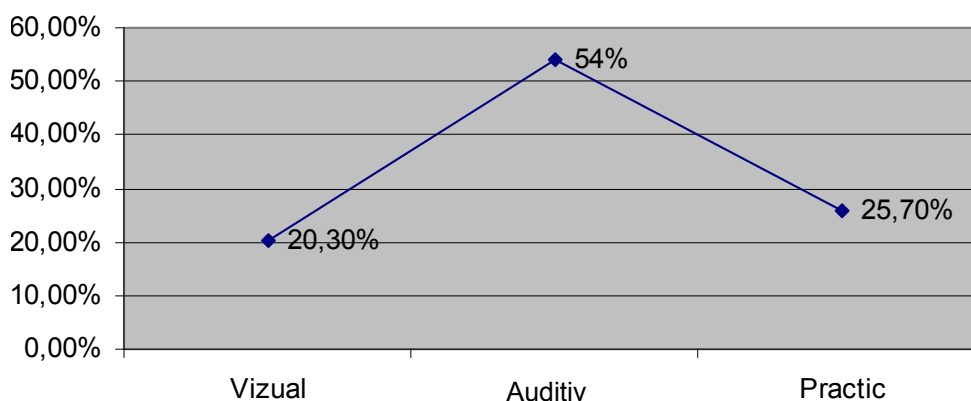

Fig.1. Dimensiunile stilurilor de învățare: media reprezentării în eșantionul examinat

În eșantionul examinat sunt prezente toate cele trei stiluri de învățare. Dimensiunile de manifestare, însă, diferă. *Stilul auditiv* (54%) domină comportamentele de cunoaștere/studiu/învățare ale studenților. Pe când cel *practic* (25,7%) și *vizual* (20,3%) nu înregistrează diferențe semnificative între ele.

Analiza fiecărui stil de învățare, luat separat, după criteriile – *scăzut, mediu și ridicat* – reflectă următoarea situație, prezentată grafic în figura 2.

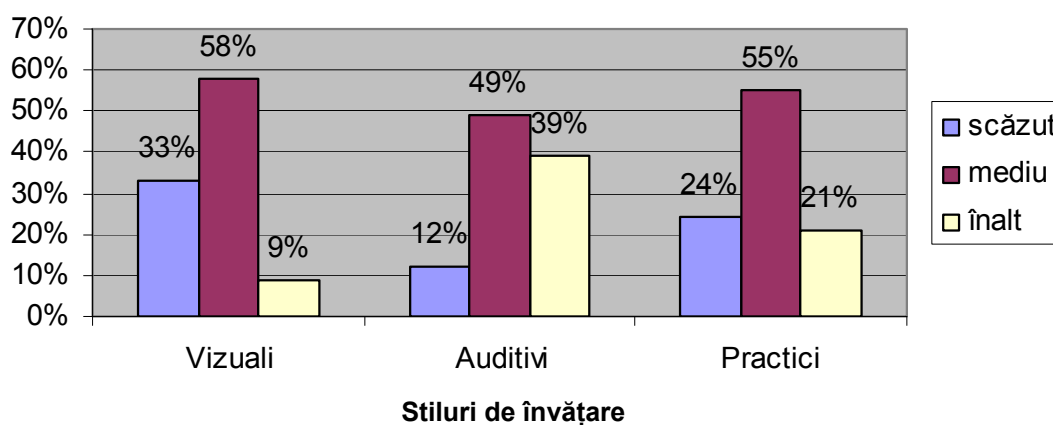

Fig.2. Repartiția în interiorul stilurilor preferențiale de învățare după cotele *scăzut, mediu, înalt*

La un pol – cel mai înalt grad de manifestare cu ponderea 39% – se situează stilul auditiv, iar la celălalt pol - cea mai scăzută reprezentare – 33% – o are stilul vizual. Media de reprezentare a stilurilor manifestate de respondenți se situează între 58% - vizual; 55% - practic; 49% - auditiv.

Acest rezultat confirmă presupunerea că, deși diferențiem grupuri stilistice bine conturate în populația studentescă, fiecare persoană în parte aplică în învățare dimensiuni variate din toate stilurile. Astfel, învățarea are loc prin intermediul tuturor tipurilor de experiență, a tuturor stilurilor de învățare, doar că unul dintre ele rămâne preferențial. Adică, fiecare individ este deținător al caracteristicilor din toate stilurile de învățare, doar că unele elemente sunt dominante. Iar respectivele tendințe îi marchează particularitățile de învățare și reacția lui la eforturile educaționale ale cadrului didactic.

Constatăm că *stilul de învățare final ia forma unui profil care încorporează caracteristici preferențiale existente în toate stilurile, dar în dozaj diferit.*

B. Realitatea identificată pe cale experimentală indică o modificare suportată de stilurile preferențiale de învățare pe parcursul studiului academic universitar (Fig.3).

Conchidem că 72% din întregul eșantion demonstrează spre finisarea studiilor universitare un stil de învățare predominant auditiv, comparativ cu 44% manifestate la studenții anului I.

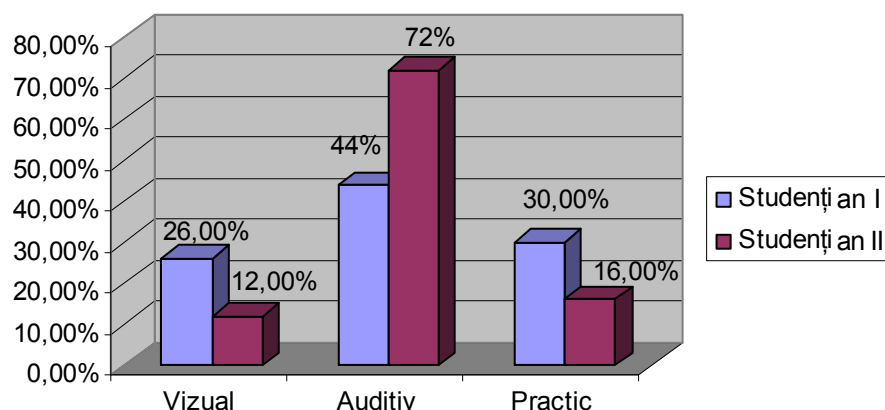

Fig.3. Ponderea stilurilor de învățare preferențiale la diferite etape ale studiului universitar

O creștere cu aproape 30 la sută a manifestării stilului auditiv în învățare, precum și o scădere cu aproape 50 la sută a manifestărilor stilurilor vizual și practic, nu poate fi determinată doar de diferențele inițiale existente între respondenți. Considerăm că acest fapt confirmă presupunerea noastră inițială că *stilurile de învățare sunt structuri flexibile și suportă modificări în timp, în dependență de particularitățile instruirii predominante în mediul academic.*

Este și o confirmare în plus că în mediul academic universitar instruirea gravitează, preponderent, spre metoda expunerii verbale a conținuturilor de învățare. Iar sarcinile practic-aplicative și suporturile vizuale ale subiectelor predate mai rămân a fi o rezervă educațională cu un mare potențial formativ pentru studenți, mai ales pentru persoanele cu stilul preferențial de învățare vizual și practic.

Concluziile acestui studiu empiric sunt un bun prilej de reflecție pentru profesori și studenți. Rezumate, acestea denotă următoarele: (1) populația studentescă din mediul academic universitar este dominată de o varietate de stiluri de învățare. Studenții pot funcționa eficient dacă această realitate educațională este conștientizată atât de cadrele didactice, cât și de studenți; (2) fiecare persoană practică în procesul studiului elemente caracteristice diferitelor stiluri, doar că unele dintre ele sunt dominante și se configurează într-un stil preferențial, care îi marchează particularitățile de învățare și reacția lui la eforturile educaționale ale cadrului didactic; (3) studenți cărora le-ar fi caracteristic un stil "pur" de învățare nu au fost identificați; (4) stilurile de învățare sunt o structură flexibilă și par să se schimbe cu trecerea timpului și există indici puternici că sunt afectate de contextul social/educațional al celui care învață; (5) ar trebui să se simtă cel mai "confortabil" studenții ce au caracteristicile unui stil de învățare combinat, dar rezultatele atestă că spre sfârșitul studiilor, studenții ajung să-și modifice stilul în favoarea celui auditiv, fapt ce vrea să spună că profesorii își axează instruirea preponderent pe expunerea verbală.

În scopul optimizării procesului de predare-învățare în mediul universitar, prin cunoașterea și explorarea eficientă a punctelor forte ale diferitelor stiluri de învățare, am sintetizat un cadru de referință pentru cadrele didactice. Acesta constă din două componente structurale: (1) *Caracteristici definitorii ale stilurilor de învățare vizual, auditiv și practic și strategii de integrare în mediul de învățare* (Tab.2) și (2) *Repere pentru eficientizarea planificării și derulării procesului educațional în baza stilului preferențial de învățare al studenților* (Tab.3).

Tabelul 2

Caracteristici definitorii ale stilurilor și strategii de integrare în mediul de învățare

Stilul de învățare/caracteristici	Strategii de integrare în mediul de învățare
STILUL AUDITIV	
<ul style="list-style-type: none"> • Își amintește ce spune sau ce aude • Vorbește tare cu el/ea însuși/însăși • Nu se descurcă cu instrucțiunile scrise • Îi place să-i asculte pe alții citind • Vorbește în timp ce lucrează • Își amintește fețele oamenilor • Îi plac discuțiile din clasă • Zgomotul îi distrage atenția • Fredonează / cântă 	<ul style="list-style-type: none"> • Începeți predarea unui nou material cu o explicație scurtă a ceea ce urmează să se predea • Finalizați cu un rezumat al conținutului predat • Puneți întrebări studenților pentru a obține cât mai multe informații de la ei • Includeți activități auditive, scurte discuții în grup, concurs de răspuns la întrebări • Lăsați suficient timp pentru discutarea și analizarea activităților

STILUL VIZUAL	
<ul style="list-style-type: none"> • Îl ajută dacă ia notițe sau desenează • Îl ajută graficele și imaginile • Preferă să privească decât să vorbească • Este bine organizat • Își amintește ce vede • Îi place să citească și ortografiază bine • Are o personalitate tăcută, liniștită • Observă detaliile 	<ul style="list-style-type: none"> • Folosiți grafice, diagrame, ilustrații • Includeți planuri, agende de lucru, fișe pentru a fi citite • Lăsați spațiu liber pe fișe pentru luarea de notițe • Încurajați adresarea de întrebări • Afișați flip-chart-uri pentru a nota ce va urma și ce s-a prezentat • Accentuați ideile principale • Eliminați potențialele surse de distragere a atenției • Adăugați la informația textuală ilustrații, când este posibil
STILUL PRACTIC	
<ul style="list-style-type: none"> • Își amintește ce face • Îi place să testeze ceea ce învață, pentru a vedea implicațiile în situații noi • Îi plac recompensele cu caracter fizic • Îi place să atingă oamenii în timp ce vorbește cu ei • Își rezolvă efectiv problemele • Găsește modalități de a se deplasa • Nu ortografiază bine • Are o personalitate deschisă • Nu poate sta liniștit/locului mult timp 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizați multe activități de formare practice • Folosiți activități care îi determină pe studenți să se implice activ • Auziți muzică în timpul activităților, atunci când este cazul • Folosiți culorile pentru a evidenția ideile principale • Organizați pauze frecvente de relaxare • Îndrumați studenții cum să vizualizeze sarcinile complexe, folosind carioci, pixuri sau creioane colorate

Tabelul 3

**Repere pentru eficientizarea planificării și derulării procesului educațional
în baza stilului preferențial de învățare al studenților**

Etapa/ stilul de învățare		
Stilul aditiv	Stilul vizual	Stilul practic
Etapa: stabilirea obiectivelor		
Expunerea orală a scopului învățării	Scrierea scopului învățării	Identificarea scopului învățării din situația de problemă creată în acest sens
Etapa: predarea materialului nou		
Mai productivă este metoda tradițională: <i>explicarea materialului</i> de către profesor; <i>consolidarea</i> materialului prin consultarea surselor suplimentare. La <i>concentrarea atenției</i> studenților contribuie fraze de tipul: „Rețineți această informație...”; „Notați-vă neapărat această informație”; „Acest conținut vă este necesar pentru testare”	Mai întâi: tema nouă se introduce prin intermediul surselor bibliografice de reper. Apoi urmează explicarea temei noi, recomandabil prin folosirea scrierii pe tablă (clare) a planului, termenilor, ideilor-cheie. <i>Concentrarea atenției</i> se asigură în baza planului/ reperelor scrise pe tablă. Profesorul apelează la „notițele” de pe tablă la trecerea de la un subiect la altul al temei.	Se recomandă includerea lor activă în sarcini, oferirea posibilității de a experimenta și a obține rezultate/a ajunge la concluzii de sine stătător. Ulterior, pot citi tema din manual, alte surse și pot consulta profesorul asupra întrebărilor apărute. Mai eficiente pentru acest tip de studenți sunt laboratoarele; activitățile practice - acestea îi implică activ, le mențin interesul și concentrarea.
Etapa: consolidarea materialului		
Auditivii reacționează prompt la noul material; rezolvă noile sarcini pe cale orală - proces în care profesorul poate identifica problemele sau chiar erorile de înțelegere.	În cazul vizualilor se practică prioritar sarcini în scris; se ține cont de faptul că acest tip are nevoie de mai mult timp pentru reflectare asupra informației noi.	Pentru reprezentanții stilului practic cele mai eficiente sunt sarcinile de tipul: situație de problemă; studiu de caz; modelare; joc de rol; laboratoare.
Etapa: evaluare		
Preferă feedback-ul exprimat verbal de colegi și profesor; aplauze; exclamații „Bravo”, „Ai reușit”, „Ai toată considerația mea pentru...”, „Puteți urma exemplul”; „Mă bucur pentru...”	Preferă feedback-ul în scris; aprecieri adresate personal și transmise în format electronic; gramote, diplome; afișarea pe tabla de onoare. „Descifrează” perfect expresiile nonverbale de apreciere, încurajare sau insatisfacție.	Cel mai important element care ajută este feedback-ul din partea colegilor și profesorului. Îi plac recompensele cu caracter fizic (strângerea mâinii; bătaia pe umăr; aplauze; mici recompense palpabile).

Acest *Cadru de referință* este doar o modalitate de asigurare a unor condiții pedagogice și aplicare a unor metode specifice, care ar facilita învățarea studenților în baza stilurilor de cunoaștere variate pe care le manifestă aceștia, asigurând un dialog și colaborare constructive între profesor și student. Procesul de formare se orientează, deci, în final, spre scopul de a spori succesul studenților, concentrându-se pe ceea ce este necesar pentru a îmbunătăți experiența lor de învățare și implicarea lor activă în acest proces, precum și satisfacția pe care le-o dă această învățare. Implicit, o asemenea abordare le permite să aibă încredere în procesul de învățare, astfel încât să poată continua să-și pună în aplicare aptitudinile de învățare la locul de muncă, la vârsta maturității, precum și în procesul de învățare continuă.

Referințe:

1. Child D. *Psychology and the Teacher*. Cassel. - London and Washington, 1997.
2. Glenn-Cowan P. *Improve YReading and Study Skills*. Glencoe. McGraw-Hill, N.Y., 1995.
3. Lincksman R. *Învățare rapidă*. - București: Teora, 2000.
4. Neacșu I. *Învățarea academică independentă. Ghid metodologic*. Universitatea București, 2006.
5. Negovan V. *Psihologia învățării. Forme, strategii și stil*. - București: Ed. Universitară, 2007.
6. Popa C. *Software pentru descoperirea stilului de învățare*. Simpozionul Educația în schimbare, ediția XIV, secțiunea Tehnologii informaționale și comunicaționale. Liceul Pedagogic „Dimitrie Țichindeal”, Arad, 2005.
7. Royce și Powell (1983) <http://ecsocman.edu.ru/direktor/msg/179839.html>.
8. Santally și Senteni (2008) http://www.mindtools.com/pages/article/newISS_00.htm
9. Woolfolk A. *Educational Psychology*, Allyn and Bacon, Boston....Singapore, 1998.
10. Wyman P. (2002) <http://www.ldbride.net>

Web Sites:

1. <http://www.e-joy.ro> - Ce stil de învățare te caracterizează?
2. <http://www.intime.ro> - Cunoașterea caracteristicilor elevilor.
3. <http://www.ldbride.net> - Learning Styles Explained.
4. <http://www.surrey.ac.uk/skills/pack/stleq.html>.
5. <http://www.engr.ncsu.edu/learningstyles/ilsweb.html>.

Prezentat la 23.06.2009